

б) створення корпоративних порталів. Різні програмні продукти, що використовуються в банку, можна об'єднати в портал, доступ до даних якого здійснюється з будь-якого комп'ютера. Дана технологія дозволяє додавати нові програмні продукти за необхідності, при цьому не змінюючи технологічної платформи. Це також одна з можливостей створення CRM-системи за рахунок доступу клієнтів через мережу Інтернет до порталу банку без створення спеціалізованих клієнтських автоматизованих робочих місць;

в) використання експертних систем і систем підтримки прийняття рішення. Застосування експертних систем дозволить автоматизовано приймати рішення без участі людини, що забезпечить підвищення якості управлінських рішень у банку. Такі системи не залежать від “людського фактора” та містять потужний апарат для здійснення аналітичної роботи;

г) застосування автоматизованих систем моніторингу, внутрішнього контролю та аудиту бізнес-процесів банку. Тільки систематичний та всеосяжний контроль за діяльністю дозволяє виявляти та попереджати нетипові операції або ті, що не відповідають законодавству, визначати їх ефективність, що сприяє оптимізації діяльності в цілому. Це повинен бути не тільки контроль за бухгалтерськими операціями, але й за операціями з клієнтами. Його функції не повинні обмежуватися ревізіями та перевітками, а набувати управлінського характеру для підвищення якості системи управління в цілому;

д) підвищення ролі планування та прогнозування діяльності банку за рахунок використання автоматизованих систем планування і прогнозування. Системи такого класу сприяють ефективній організації бізнес-процесів дозволяють визначити тактичні та стратегічні напрями розвитку діяльності комерційного банку.

Таким чином, рівень автоматизації в комерційних банках потребує розвитку в напрямку інтелектуалізації автоматизованих інформаційних систем, що забезпечить ефективну організацію їх діяльності та підвищить ефективність управління.

*О. Б. Афанасьєва, аспірантка
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ СИСТЕМНОЇ БАНКІВСЬКОЇ КРИЗИ

У науковій економічній літературі зустрічаються такі поняття, пов'язані з категорією “банківська криза”: “проблемна ситуація в банку”, “криза банківської системи”, “криза в банку”, “банківська криза”,

“системна банківська криза”. Уточнення даних термінів, на нашу думку, лежить через дослідження видів банківських криз відповідно до різних класифікаційних ознак.

Серед усієї сукупності зазначених понятійних категорій найбільш важливо окреслити розподіл на кризу в банківській системі та кризу в окремому банку. Залежно від масштабів охоплення банківські кризи за загальноприйнятою класифікацією бувають системні та локальні. У випадку системної кризи доцільно використовувати термін “криза банківської системи”, а у випадку локальної – “криза в банку” або “банківська криза”.

Так, науковці характеризують дані види кризових ситуацій як “банківські набіги” та “банківська паніка”. Криза, що охоплює невелику кількість банківських установ і характеризується панічним вилученням вкладів клієнтами з банків, отримала назву “bank runs” або “набіги на банки”. Коли криза охоплює всю банківську систему, а також національну систему розрахунків, вона переростає у “bank panic” (“банківську паніку”). Подібна ситуація пов’язана з виникненням у власників банківських депозитів хибного уявлення про становище банків – не розуміючи, що труднощі з ліквідністю окремих банків мають переважно короткостроковий характер, виникає паніка. Таким чином, виникає ефект “зараження” – “набіги” на окремі банки трансформуються в “банківську паніку”, збільшуючи масштаби кризи.

Ідентифікація кризових явищ здійснюється на основі визначених показників та ознак. Говорячи про кризу банківської системи, слід відзначити, що наразі не існує конкретної сукупності ознак, на основі яких можна однозначно стверджувати про факт її виникнення. Так, існує думка, що криза банківської системи виникає тоді, коли декілька банків однієї країни опинилися в кризовій ситуації. Проте таке твердження можна спростувати, оскільки причини виникнення криз у кожному з таких банків можуть бути абсолютно різними, а кризові ситуації – непов’язаними між собою та такими, що мають під собою мікроекономічне підґрунтя (наприклад, низький рівень фінансового та банківського менеджменту). У такому випадку слід говорити про локальні кризи в банках. Вони можуть виникати в окремому банку, незалежно від макроекономічних обставин і загального становища банківської системи.

Так, збиткова діяльність окремого банку, зростання частки безнадійної заборгованості, зменшення рівня капіталізації є ознаками проблемної або кризової ситуації в банку. Якщо в банківській системі країни декілька банків характеризуються подібними індикаторами, то принаймні цього недостатньо для того, щоб стверджувати про кризу банківської системи. Поняття “криза банківської системи” є більш глибоким та складним явищем.

Проте, з іншого боку, банкрутство або глибока криза великого системного банку може стати поштовхом до виникнення кризи банківської системи. Як бачимо, межа між поняттям “системної кризи” та “кризи окремого банку” є досить розмитою та неоднозначною.

Так, узагальнюючи, пропонується *ототожнювати поняття “системна банківська криза” та “криза банківської системи”*, які передбачають наявність проблемної ситуації у значній частині банківської системи, спровокованої ефектом “зараження”, макроекономічними чинниками або виникненням кризових ситуацій у діяльності великих системоутворюючих банків. Іншими словами, у даному контексті маються на увазі кризи, що виникають на макроекономічному рівні банківського сектора.

*В. Я. Вовк, канд. екон. наук, доц.,
Харківський національний університет внутрішніх справ*

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЗИЦІЇ БАНКУ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

В умовах посилення конкуренції на ринку банківських послуг банки намагаються забезпечити собі провідну конкурентну позицію, яка відповідала б прагненням керівництва, наявному конкурентному потенціалу, дозволяла б посилити силу конкурентного впливу та забезпечити відповідний рівень конкурентних переваг порівняно з основними конкурентами. Тому актуальним питанням є визначення умов формування конкурентної позиції банку на ринку банківських послуг.

Високий рівень конкуренції на ринку банківських послуг обумовлює необхідність захисту власної конкурентної позиції та по можливості посилення конкурентного впливу на суперників. Інструментом формування конкурентної позиції є конкурентна стратегія, від ефективності якої залежить розмір конкурентної позиції, яку банк займатиме на ринку банківських послуг у цілому або на окремих його сегментах порівняно з конкурентами. Конкурентна позиція банку на ринку банківських послуг визначається виходячи з частки ринку за кожним бізнес-напрямом його діяльності. При цьому розмір конкурентної позиції банківської установи на ринку не створюється внаслідок механічного стимулювання відповідних часток ринку за певними напрямами його діяльності. Тобто один і той же банк може займати різні конкурентні позиції на окремих сегментах ринку банківських послуг. Крім того, розмір конкурентної позиції банку на ринку банківських послуг певним чином є похідною від його конкурентного потенціалу. Нарощення конкурентного потенціалу і правильний його розподіл між певними бізнес-напрямами дозволяє збільшити розмір конкурентної позиції і, навпаки,